

Türkiye'de
Vergileme ve İşsizlik

Türkiye'de Vergileme ve İşsizlik

Murat AYDIN

IJOPEC
PUBLICATION

IJOPEC
PUBLICATION

London ijopex.com İstanbul

Türkiye'de Vergileme ve İşsizlik

Murat Aydın

Murat Aydın

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İ.İ.B.F., Maliye Bölümü öğretim üyesi. Lisans ve Yüksek Lisansını, 1994 ve 1998 yıllarında Anadolu Üniversitesi'nde, Doktorasını ise 2008 yılında Marmara Üniversitesi'nde tamamladı. Mali İktisat alanında çeşitli yayınları bulunmaktadır.

I J O P E C
P U B L I C A T I O N
LONDON IJOPEC.COM ISTANBUL

IJOPEC Yayıncılık
Londra, İngiltere
İstanbul, Türkiye
www.ijopec.com
E-Posta: info@ijopoc.com
Telefon: (+44) 73 875 2361 (İngiltere)
(+90) 262 303 1567 (Türkiye)

Türkiye'de Vergileme ve İşsizlik
Birinci Baskı, Mart 2013, İstanbul / Türkiye
IJOPEC Yayınları No:6

ISBN: 978-0-9568256-5-0

Bu kitabın Türkiye'deki ve İngiltere'deki her türlü yayın hakkı IJOPEC Yayıncılık'a aittir. Tüm hakları saklıdır. Kitabın tamamı veya bir kısmı 5846 sayılı yasanın hükümlerine göre kitabı yayınlayan kurumun veya yazarının izni olmadan elektronik, mekanik, fotokopi ya da herhangi bir kayıt sistemiyle çoğaltılamaz, yayınlanamaz, depolanamaz.

Baskı:
Kayhan Matbacılık San. Tic. Ltd. Şti.
Merkez Efendi Mh. Davutpaşa Cd.
Güven San. Sit. No:244
Zeytinburnu / İstanbul, Türkiye
Telefon: (+90) 212 576 0136

Tasarım:
Kasım ERTÜRK
Çizgeadam Tanıtım

info@cizgeadam.com.tr
www.cizgeadam.com.tr

ÖNSÖZ

İşsizlik, gelişmiş ve gelişmekte olan ülke ayrımı olmadan bugün dünyada en önemli sosyal ve ekonomik sorun haline gelmiştir. Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün verilerine göre dünyada 2013 yılı itibariyle işsiz sayısı tahmini 202 milyon civarında olacaktır. Bu rakamlar sadece “işsizlik” tanımına giren işsizlere ait olup, geçerli bir ücret karşılığı çalışmak isteyen herkesi yansıtmamaktadır. Bu da işsizlik rakamlarının tahmin edilenlerin çok daha üstünde olduğu anlamına gelmektedir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)'nin Hane Halkı İşgücü İstatistikleri'ne göre bu işsizlerin yaklaşık 3 milyona yakını Türkiye'de bulunmaktadır. Bu sayılar, gerek Türkiye'de, gerekse dünya da her geçen yıl daha da artmaktadır.

İşsizlik rakamlarının bu artışında, 1980'lerden itibaren yoğun bir şekilde uygulanmaya başlanan liberalleşme politikalarının önemli bir rolü olmuştur. Çünkü liberalleşme politikaları altında ekonomi politikalarındaki değişim (özelleştirme gibi), yaşanan ekonomik krizlerin sayısındaki artış, sendikaların güçsüzleştirilmesi, rekabet için ulusal ve uluslararası kuruluşların daha fazla ucuz işgücü talebi ile son yıllarda yaşanan istihdamsız büyüme, bu sorunu bugünkü taşınmaz boyutlarına getirmiştir.

Leb Rostens, “Dünyada en güç iş, işsiz gezmektir” demiş, işsizliği işsiz kalanın gözünden etkili bir biçimde tarif etmiştir. Ancak işsizlik sadece işsiz kalan kişiyi etkileyen bir olay olmanın ötesinde, ailesini, toplumu ve devleti de etkileyen sosyal ve ekonomik bir sorundur. Her sosyal ve ekonomik sorunda olduğu gibi bu soruna da müdahale edilmesi ve çözümler üretilmesi gerekmektedir. Çözümde ise müdahale edecek kurumlar ile araçlar ve yöntemler hem çok, hem de çeşitlidir.

Çalışmanın adı olarak “Türkiye'de Vergileme ve İşsizlik”, başlığını seçmem, verginin yaşam alanının her noktasını etkileyecek güçte olduğunu ve işsizlik sorununun çözümünde anahtar bir role sahip olduğunu düşünmemle ilgili olmuştur.

Bu çalışmanın kitaba dönüştürülmesi sürecinde yapıcı katkıları ile emeği geçen Doç. Dr. İsmail Şiriner, Dr. Nihal Şirin Pınarcıoğlu, Doç. Dr. Hakan Kapucu ve Dr. Makbule Şiriner Önver'e çok teşekkür ederim. Ayrıca kitabın oluşturulma sürecinde çeşitli aşamalarında katkılarını hissettiğim, Dr. Özgür Topkaya'ya, Dr. Ümit Çetin'e ve evini açıp uygun çalışma ortamı sağlayan Rainer Maria Gassen'e de teşekkür ederim. Kitabın tasarımında emeği geçen Kasım Ertürk'e ve kısa bir sürede kitabın basımını inanılmaz bir çaba ile gerçekleştiren Kayhan Matbaacılık'tan Ali Ekber Daşdöğene ve adını burada saymadığım ama yapıcı katkı/eleştirileri olan herkese çok teşekkür ediyorum.

Murat Aydın

Mart 2013, Bonn

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	V
TABLolar LİSTESİ	IX
ŞEKİLLER ve GRAFİKLER LİSTESİ	X
KISALTMALAR.....	XI
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM VERGİLEME VE İŞSİZLİK

1.1 Vergileme ve İşsizlik.....	3
1.1.1 Vergi ile İlgili Kavramlar.....	3
1.1.1.1 Verginin Tarihi Gelişimi	3
1.1.1.2 Verginin Tanımı ve Özellikleri	4
1.1.1.3 Verginin Haklılığını Açıklayan Görüşler	5
1.1.1.4 Verginin Fonksiyonları.....	6
1.1.2 İşsizlik ile İlgili Kavramlar.....	9
1.1.2.1 İşsizlik Tanımı	9
1.1.2.2 İşsizlik Türleri ve Nedenleri.....	12
1.1.2.3 İşsizliğin Sonuçları	15
1.1.2.4 İşsizlikle Mücadelede Rol Alabilecek Kesimler.....	17
1.1.2.4.1 İşsizlikle Mücadelede Devletin Rolü	17
1.1.2.4.2 İşsizlikle Mücadelede Özel Sektörün Rolü.....	21
1.1.2.4.3 İşsizlikle Mücadelede STK'lerin Rolü	21
1.1.2.4.4 İşsizlikle Mücadelede Bireyin Kendisine Düşen Görevler	22
1.1.2.4.5 İşsizlikle Mücadelede Uluslararası Kuruluşlara Düşen Roller	23
1.1.2.5 İşsizlikle Mücadelede Yöntemler	23
1.1.2.5.1 Pasif İstihdam Politikaları	25
1.1.2.5.2 Aktif İstihdam Politikaları	28
1.2 Vergileme ve İşsizliğe Yönelik İktisadi Düşüncenin Gelişimi	33
1.2.1 Klasik Teori Öncesi Vergileme ve İşsizlik	33
1.2.1.1 Merkantilistlerde Vergileme ve İşsizlik	33
1.2.1.2 Fizyokratlarda Vergileme ve İşsizlik.....	35
1.2.2 Klasik Teori ve Sonrası Vergileme ve İşsizlik.....	36
1.2.2.1 Klasik İktisat Yaklaşımında Vergileme ve İşsizlik.....	36
1.2.2.2 Keynesyen Yaklaşımında Vergileme ve İşsizlik.....	38

1.2.2.3 Sosyalist Yaklaşımda Vergileme ve İşsizlik	39
1.2.2.4 Monetarist Yaklaşımda Vergileme ve İşsizlik	40
1.2.2.5 Rasyonel Beklentiler Yaklaşımında (Yeni Klasik İktisat) Vergileme ve İşsizlik	41
1.2.2.6 Arz Yanlı İktisadi Yaklaşımda Vergileme ve İşsizlik	41
1.2.2.7 Post (Yeni) Keynesyen Yaklaşımında Vergileme ve İşsizlik	43
1.3 Vergileme ve İşsizlik İlişkisi	43
1.3.1 Vergilerin İşsizlik Üzerindeki Etkisi	44
1.3.1.1 Vergilerin İşgücü Arzı Üzerindeki Etkisi	45
1.3.1.2 Vergilerin İşgücü Talebine Etkisi	46
1.3.1.3. Vergilerin Sermaye ve İşgücü Üretkenliği Üzerindeki Etkisi	50
1.3.1.4 Vergilerin Tasarruflar Üzerindeki Etkisi	51
1.3.1.5 Vergilerin Yatırımlar Üzerindeki Etkisi	52
1.3.1.6 Vergilerin Yatırımların Verimliliği Üzerindeki Etkisi	55
1.3.1.7 Vergilerin Kayıt Dışı Üzerindeki Etkisi	56
1.3.1.8 Vergilerin Beşeri Sermaye Üzerindeki Etkisi	59
1.3.1.9 Vergilerin Ar-Ge Üzerindeki Etkisi	60
1.3.1.10 Vergilerin Kamu Harcamaları Üzerindeki Etkisi	60
1.3.1.11 Vergilerin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi	61
1.3.1.12 Vergi Politikasının Nüfus Politikası Üzerindeki Etkisi	64
1.3.1.13 Vergi Politikasının Kaynak Dağılımı ve Piyasanın İşlerliği Üzerindeki Etkisi	64
1.3.1.14 Vergilerin Finans Piyasaları Üzerindeki Etkisi	65
1.3.1.15 Vergilerin Diğer Etkileri	66
1.3.2 İşsizliğin Vergiler Üzerindeki Etkisi	67

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE LİBERALİZASYON SÜRECİNDE VERGİLEME VE İŞSİZLİK

2.1 Liberalizasyon Öncesi Vergileme ve İşsizlik	69
2.1.1 Beş Yıllık Kalkınma Planlarında (BYKP) İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	73
2.1.1.1 Birinci BYKP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	73
2.1.1.2 İkinci BYKP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	75
2.1.1.3. Üçüncü BYKP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	76
2.1.1.4 Dördüncü BYKP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	77
2.1.2. BYKP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikalarının Değerlendirmesi	78
2.2 Liberalizasyon Sürecinde Vergileme ve İşsizlik	79
2.2.1 BYKP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	82
2.2.1.1 Beşinci BYKP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	82

2.2.1.2 Altıncı BYKP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	83
2.2.1.3 Yedinci BYKP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	85
2.2.1.4 Sekizinci BYKP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	86
2.2.1.5 Dokuzuncu KP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	87
2.2.2 BYKP'de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikalarının Değerlendirmesi	89
2.2.3 Hükümet Programlarında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	90
2.2.3.1 44. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	92
2.2.3.2 45. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	93
2.2.3.3 46. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	96
2.2.3.4 47. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	97
2.2.3.5 48. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	98
2.2.3.6 49. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	99
2.2.3.7 50. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	100
2.2.3.8 51. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	102
2.2.3.9 52. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	103
2.2.3.10 53. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	104
2.2.3.11 54. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	105
2.2.3.12 55. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	106
2.2.3.13 56. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	107
2.2.3.14 57. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	107
2.2.3.15 58. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	109
2.2.3.16 59. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	110
2.2.3.17 60. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	111
2.2.3.18 61. Hükümet Programında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	113
2.2.4 Hükümet Programlarında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikalarının Değerlendirmesi	116
2.2.5 IMF Programlarında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası.....	117
2.2.6 STK'lerin Vergileme ve İşsizlik Değerlendirmesi	119
2.2.6.1 TÜSİAD'ın Vergileme ve İşsizlik Değerlendirmesi.....	120
2.2.6.2 MÜSİAD'ın Vergileme ve İşsizlik Değerlendirmesi.....	124
2.2.6.3 TOBB'un Vergileme ve İşsizlik Değerlendirmesi.....	126
2.2.6.4 Konfederasyonların Vergileme ve İşsizlik Değerlendirmesi	128
2.2.6.4.1 Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu (TİSK).....	128
2.2.6.4.2 Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş).....	129
2.2.6.4.3 Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DISK)	130
2.2.6.4.4 Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu (HAK-İŞ).....	131

2.2.7 Ekonomik Krizlerde Vergileme ve İşsizlik.....	133
2.2.7.1 Ekonomik Krizlerde İşsizlik	137
2.2.7.1.1 Ekonomik Krizlerde Gizli İşsizlik	137
2.2.7.1.2 Ekonomik Krizlerde Açık İşsizlik	137
2.2.7.2 Ekonomik Krizlerde İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	140
2.2.7.3 Türkiye’de Ekonomik Krizlerde İşsizlikle Mücadelede Vergi Politikası	142
2.2.7.3.1 5 Nisan 1994 Krizinde İşsizlikle Mücadelede Vergi Politikası.....	146
2.2.7.3.2 1999 Krizinde İşsizlikle Mücadelede Vergi Politikası.....	147
2.2.7.3.3 Kasım 2000 / Şubat 2001 Krizinde İşsizlikle Mücadelede Vergi Politikası.....	149
2.2.7.3.4 2008/2009 Krizinde İşsizlikle Mücadelede Vergi Politikası	150
2.2.8 Türk Vergi Kanunlarında Yatırımlar İçin Konularına Göre Vergisel Teşvikler	155
GENEL DEĞERLENDİRME	169
KAYNAKÇA	181

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: İşsizlik Oranları, 15 Yaş ve Üstü, Tüm Kişiler (2011-2012).....	10
Tablo 2: Kamu Sektörü İstihdam Sayıları	19
Tablo 3: Eğitim Durumuna Göre İşsizler (15 + yaş) (1989-2011) (Bin).....	30
Tablo 4: 2012 Yılında İşgücü Maliyetlerinin Bir Yüzdesi Olarak Vergi Takozunun Bileşenleri	48
Tablo 5: 2012 yılı içinde 31 Avrupa Ülkesinde Kayıt Dışı Ekonominin Boyutu	57
Tablo 6: Türkiye’de Yıllar İtibariyle Kayıt Dışı İstihdam (Bin Kişi).....	58
Tablo 7: Vergilemenin Ekonomik Büyüme Üzerine Negatif Etkisi	63
Tablo 8: Ekonomik Faaliyet Koluna Göre İstihdam Edilenler	71
Tablo 9: Birinci BYKP Döneminde Hedeflenen İstihdam ve İşsizlik Miktarları	74
Tablo 10: İkinci BYKP Döneminde Tarım Dışı Sektörlerde İşgücü Talebi- Arzı ve İşsizlik.....	75
Tablo 11: Dördüncü BYKP Döneminde Emek Piyasasındaki Gelişmeler (1979-1983).....	78
Tablo 12: Liberalizasyon Öncesi BYKP’de İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası Uygulamalarının Değerlendirmesi	79
Tablo 13: Türkiye’de İşgücü, İstihdam ve İşsizlik Oranları (1962-1985).....	81
Tablo 14: Beşinci BYKP Döneminde Emek Piyasasındaki Gelişmeler (1984-1989)	83
Tablo 15: İşgücü Durumuna Göre Kurumsal Olmayan Nüfus (Toplam) (1990-1994).....	84
Tablo 16: İşgücü Durumuna Göre Kurumsal Olmayan Nüfus (Toplam) (1996-2000).....	86
Tablo 17: İşgücü Durumuna Göre Kurumsal Olmayan Nüfus (Toplam) (2001-2005).....	87
Tablo 18: İşgücü Durumuna Göre Kurumsal Olmayan Nüfus (Toplam) (2007-2013).....	88
Tablo 19: Liberalizasyon Süreci ve Sonrasında Kalkınma Planlarında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası Uygulamaları	89
Tablo 20: İleri Sanayileşmiş Ülkelerde Siyasi Partilerin İktisadi Hedefleri.....	91
Tablo 21: 1980 Sonrası Türkiye’deki Hükümetler.....	91
Tablo 22: 1980 Sonrası Hükümet Programlarında İşsizliğe Yönelik Vergi Politikası	116
Tablo 23: Asgari Ücretin Net Hesabı ve İşverene Maliyeti (01.01.2013-30.06.2013).....	122
Tablo 24: Dünyada İşsizlik Oranları (2007-2017) (%).....	136
Tablo 25: Ekonomik Krizde: Kim en fazla etkilenir?.....	140
Tablo 26: Yıllık Reel GSYH Büyüme Oranı, Dünya ve Bölgeler (%).....	144
Tablo 27: Türkiye’de Kriz Yılları ile İşsizlik Oranları	145
Tablo 28: 2008-2009 Krizine Karşı Alınan Mali Önlemler ve Maliyetleri.....	151
Tablo 29: Gelir Yönlü Tedbirler	154
Tablo 30: Bölgesel Teşvik Uygulamaları	163
Tablo 31: Büyük Ölçekli Yatırımların Teşviki.....	164
Tablo 32: Stratejik Yatırımların Teşviki	164

ŞEKİLLER ve GRAFİKLER LİSTESİ

Şekil 1: İşsizliğin Hangi Nedenlerden Oluştuğu	12
Şekil 2: Neden İşsizlik Kalmaya Devam Ediyor	12
Şekil 3: Verginin Fonksiyonları ile İşsizlik Arasındaki İlişki.....	44
Şekil 4: Türkiye’de Yeni Yatırım Teşvik Sistemi.....	162
Şekil 5: Vergileme ve İşsizlik Arasındaki İlişki	170
Grafik 1: Türkiye için Yatırım Yeri Avantajları.....	47
Grafik 2: Dünya Yatırım İklimi Önündeki Engeller.....	53
Grafik3: Türkiye’de Önem Sırasına Göre Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarını Çeken Faktörler	55
Grafik 4: Türkiye’de İş Yapmak İçin En Sorunlu Faktörler	124

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
Ar-Ge	: Araştırma ve Geliştirme
BGK	: Belediye Gelirleri Kanunu
Bkz.	: Bakınız
BUMKO	: Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü
BY(KP)	: Beş Yıllık (Kalkınma Planı)
ÇSGB	: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı
DB	: Dünya Bankası
DİSK	: Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
EVK	: Emlak Vergisi Kanunu
GEGP	: Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı
GİB	: Gelir İdaresi Başkanlığı
GSMH	: Gayri Safi Milli Hâsıla
GSYH	: Gayri Safi Yurtiçi Hâsıla
GVK	: Gelir Vergisi Kanunu
HAK-İŞ	: Hak İşçi Sendikaları Konfederasyonu
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
IMF	: Uluslararası Para Fonu
İŞKUR	: Türkiye İş Kurumu
KDV(K)	: Katma Değer Vergisi (Kanunu)
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
KVK	: Kurumlar Vergisi Kanunu
md.	: Madde
MTV	: Motorlu Taşıtlar Vergisi
MÜSİAD	: Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
ÖİK	: Özel İhtisas Komisyonu
ÖTV(K)	: Özel Tüketim Vergisi (Kanunu)
RG	: Resmi Gazete
SSK	: Sosyal Sigortalar Kanunu

STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TC(MB)	: Türkiye Cumhuriyeti (Merkez Bankası)
TGBK	: Teknoloji Geliştirme Bölgeleri Kanunu
TİSK	: Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu
TL	: Türk Lirası
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
Türk-İş	: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
UNCTAD	: Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı
Vb.	: Ve benzeri
Vd.	: Ve diğerleri
VUK	: Vergi Usul Kanunu

GİRİŞ

Geleneksel politik tartışmaların merkezinde her zaman güncelliğini koruyan iki konu bulunmaktadır: vergileme ve işsizlik. Vergileme, belirlenen mali, iktisadi ve sosyal hedeflere ulaşmak amacıyla vergi politikası alandaki düzenlemelerin nasıl yapılandırılması gerektiği sorunsalı ile ilgilenmektedir. Çünkü vergileme alanında yapılacak düzenlemeler; yatırımlar, tasarruflar, harcamalar, verimlilik, kayıtdışılık, ihracat ve işsizlik başta olmak üzere birçok alanı olumlu ya da olumsuz olarak etkileyebilecek niteliktedir.

İşsizlik ise kişilerin çalışma istek ve arzusunda olmalarına ve piyasada geçerli ücret düzeyini de kabul etmelerine karşın iş bulamaması durumunu ifade etmektedir. Bu durum bir yandan bireysel olarak (özellikle uzun süreli işsizliklerde) psikolojik ve sağlık problemleri, değersizleştirme, toplumsal ve kültürel izolasyon, aile gerilimleri gibi birçok problemi beraberinde getirmekte, diğer taraftan kamu açısından gelir kayıpları doğurmakta (vergi geliri, vergi harcaması, kamu harcamalarında artış gibi) ve ayrıca toplumsal sorunlara da sebep olmaktadır.

Vergileme ile işsizlik arasındaki ilişki ise vergileme alanında yapılacak düzenlemeler ile başlamakta, sonrasında karşılıklı bir ilişkiye dönüşmektedir. Çünkü vergi politikası işsizliği etkileyebileceği gibi, işsizlikte yaşanacak gelişmeler de (artış ve azalışlar) tekrar vergilemeyi etkileyecek niteliktedir. Ancak burada unutulmaması gereken, başarılı vergi politikası uygulamaları yani yapılacak teşviki edici ve dağıtıcı bir vergi sistemi ile işsizliğin azaltılabileceği gerçeğidir.

Vergileme ile işsizlik arasındaki ilişki; bireyi, toplumu, Sivil Toplum Kuruluşları (STK)'nı, özel sektörü ve devleti etkileyebilecek niteliktedir. Bu nedenle de işsizliğe karşı ciddi bir mücadele verilmek isteniyorsa; tüm tarafların yer alacağı, tüm ekonomik araçların kullanılacağı (para, gelir, maliye gibi) ayrıca siyasi istikrarın da olacağı bir ortamın sağlanması gerekmektedir.

Bu kitapta, işsizlikle mücadelede sadece maliye politikasının bir aracı olan vergi politikası ele alınarak işsizliğin nedenleri ve çözümü için ne yapılması gerektiği ve nasıl yapılabileceği verilmeye çalışılmıştır. Bunun için de öncelikle birinci bölümde vergileme ve işsizlikle ilgili kavramlar ele alınmış, vergileme ve işsizliğe yönelik iktisadi düşüncenin gelişimine değinilmiş, vergilerin işsizlik (işgücü arzı, talebi, işgücünün üretkenliği, tasarruf, yatırım, yatırımların verimliliği, kayıt dışı ekonomi gibi), işsizliğin de vergiler üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir.

İkinci bölümde ise Türkiye'de vergileme ve işsizlik konusu ele alınarak liberalizasyon öncesi ve sonrası değerlendirmeler yapılmıştır. Türkiye'de vergileme ve işsizliği ortaya koyabilmek adına; kalkınma planları, hükümet programları, STK'lerin raporları, yayınları ve basın açıklamaları incelenmiş,

ekonomik krizlerde vergileme ve işsizlik konusu özel olarak ele alınmış, Türk vergi kanunlarında yatırımlar için konularına göre vergi teşvikleri -özellikle istihdama yönelik vergi teşvikleri- vermeye çalışılmıştır.

Genel değerlendirme kısmında ise işsizlikle mücadele kapsamında diğer bir ifadeyle istihdam sağlama adına vergi politikası ile neler yapılabileceği Türkiye gerçeği de dikkate alınarak verilmiştir.

Türkiye'de Vergileme ve İşsizlik

21. yüzyılın en önemli sorunlarından birisi işsizliktir. İşsizlik bu yüzyılın "dili" olarak kabul edilmektedir. Çünkü sadece işsiz kalan bireyi ilgilendiren bir sorun olmanın ötesinde, tüm toplumu; ekonomik, sosyal, siyasal, alanlar başta olmak üzere ilgilendiren çok yönlü bir sorundur. Sorunun çözümü ise başlangıçta kişisel olmak üzere, kamu sektörü, özel sektör, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar olmak üzere çok yönlü bir mücadeleyi gerektirmektedir.

Bu mücadele de kullanılacak araçlar da mücadele edecekler kadar çeşitlidir. Çünkü mücadele araçları; para, maliye, gelir politikaları olmak üzere farklılaşmaktadır. Bu kitap çalışmasında, her alanda etkisi hissedilen işsizlik sorunun çözüm yollarından sadece birisi olan, aynı zamanda sorunun da nedenlerinden birisi olan vergi politikası ele alınarak, vergilerin işsizlik, işsizliğin de vergiler üzerinde karşılıklı etkileri liberalleşme sürecindeki Türkiye için aranmaya çalışılmıştır.

